

Zondag 21 april 1918 – enige editie

Havre, 20 april. Officieel weekbericht van 13 tot 19 april: De werkzaamheid van het wederzijdse geschut is matig geweest op het gehele front, behalve in de streek van Nieuwpoort, waar de schoten hier en daar heviger waren. De voorpostgevechten hebben zich daarentegen vermeerderd. Onze patrouilles hebben dagelijks gevangenen mee teruggebracht.

De 17^e april hebben de Duitsers, na een geschutvoorbereiding, een aanval op ons front ingezet tussen het Blankaartmeer en de spoorlijn Ieper-Torhout. Ze slaagden er in om tijdelijk onze voorposten binnen te dringen. Na een schitterend door onze troepen uitgevoerde tegenaanval werden zij er weer uitgeworpen. Zonder de ernstige verliezen te rekenen, die de vijand werden toegebracht, heeft hij 750 gevangenen, 2 mijnenwerpers en 45 machinegeweren achter gelaten.

De 19^e april poogde een vijandelijke afdeling, onder dekking van zijn geschut, tevergeefs om zich van onze vooruitgeschoven posten meester te maken tussen het kanaal van Passendale en Groot-Beverdijk. Er bleven 15 gevangenen in onze handen achter.

Ondanks het slechte weer hebben onze vliegtuigen gedurende de gevechten van de 17^e onze troepen krachtig steun verleend bij de tegenaanval en de vijandelijke troepenverzamelingen en loopgraven van geringe hoogte uit bestookt.

Londen, 20 april. De volgende telegrammen zijn bij de Britse troepen in Frankrijk openbaar gemaakt:

Generaal Gillain, hoofd van de generale staf van het Belgische leger, heeft de eer veldmaarschalk sir Douglas Haig zijn hartelijke gelukwensen te zenden en hem zijn bewondering uit te spreken voor

de schitterende houding der Britse troepen in de nieuwe grote slag in Vlaanderen.

Haig antwoordde: Aanvaard mijn dank voor uw telegram en mijn hartelijke gelukwensen met het succes, dat woensdag door de Belgische troepen is behaald en met de dapperheid, waarmee ze hun stellingen hebben gehandhaafd.

Haig meldt, dat het weer vrijdag niet beter was, maar dat de Britse vliegtuigen toch aan het werk zijn geweest. Er werden bommen geworpen op het station van Engel, alsmede op munitieopslagplaatsen en andere oogmerken in het slaggebied. Er werden enkele onbesliste gevechten geleverd. Geen Engels toestel wordt vermist. In de nacht hebben de Engelsen bommen geworpen op Armentières, Waasten, Fetaires, Bapaume en het spoorwegknooppunt bij Chaulnes. Veel treinen werden getroffen, die ongetwijfeld vol munitie waren. Alle Engelse vliegtuigen keerden terug.

Reuters correspondent bij het Britse leger herinnert eraan, dat de Duitsers in de afgelopen week een nieuwe stelling op de kam van de rug van Mesen, Bailleul en Neuve Eglise hebben bezet, maar dat ze het grootste deel van hun terreinwinst dank zij het strategisch terugtrekken van de Britten verkregen. Al deze plaatsen hebben enig tactisch belang. De Britten hebben de vijanden gedwongen, de woeste en gevaarlijke uitspringende fronthoek van Passendale opnieuw te bezetten. Dat betekent echter niet meer dan een vooruitgang van enkele kilometer.

Ofschoon de Duitsers hun poging tegenover Amiens nog wel kunnen herhalen, is het niet meer mogelijk om de Britse van de Franse legers te scheiden.

Militaire beschouwingen.

Van militaire zijde schrijft men ons:

De slag bij Armentières, of, – zoals we hem misschien beter zouden kunnen noemen, – de operatie tegen Hazebroek verloopt tot nog toe op bijna gelijke wijze als de operatie tegen Amiens. Een groot aanvankelijk succes, dat zich zeer snel op een voor de tegenstanders hoogst bedenkelijke wijze uitbreidt, waarna de voorwaartse beweging in kleinere plaatselijke successen overgaat, de tegenaanvallen in groter aantal en omvang loskomen en de grote stoot, althans tijdelijk, ten einde is.

We noemden het offensief van Armentières de operatie tegen Hazebroek, omdat, evenals bij het offensief tegen het aanknopingspunt van het Franse en Engelse leger, Amiens van vitaal belang was, thans voor de noordelijke Engels-Belgische vleugel het spoorwegknooppunt Hazebroek, waarover de etappespoorlijnen naar het Vlaamse front lopen, van een gelijkwaardig belang is. Die spoorlijnen staan nu reeds onder het vuur van het Duitse zware geschut, maar evenmin als Amiens, is thans Hazebroek in Duitse handen gevallen. In zoverre heeft dus Lloyd George gelijk, als hij zegt, dat er geen punten van vitaal belang verloren zijn gegaan.

Toch is ook de hier behaalde terreinwinst wel degelijk van belang en blijft, als er nu weer een evenwichtstoestand, van kortere of langere duur, mocht intreden, de thans geschapen toestand toch een voortdurende bedreiging van het Vlaamse front. Van nog meer betekenis is, dat terug belangrijke Franse reserves de Engelsen hebben moeten versterken en dat het meer en meer waarschijnlijk wordt, dat van het grote manoeuvreleger, waardoor de geallieerden in staat zouden zijn op een gegeven ogenblik het initiatief terug te nemen, niet veel meer over is.

Er is in de pers veel over geschreven, wat nu eigenlijk de Duitse legerleiding met het offensief bij Armentières beoogt. Sommigen noemden het een afleidingsoffensief, anderen dachten, dat nu hier de eigenlijke hoofdstoten werd uitgevoerd, met als object de kanaalhavens, Calais en Duinkerken. Hoewel onze overtuiging is, dat de oorspronkelijke bedoeling geweest is de Franse en Engelse legers bij Amiens te scheiden en daarna de hoofdkracht tegen het Engelse leger aan te wenden, geloven we toch ook, dat elk strategisch succes, dat de vernietiging van het Engelse leger een stap nader brengt, door de Duitse legerleiding dankbaar zal worden aanvaard en er zoveel mogelijk voordeel van gehaald zal worden. Het is dan ook niet alleen voor een Fransman zeer merkwaardig, maar volkomen juist, wat majoor de Civrieux in de *Matin* schrijft, namelijk dat Hindenburg niet meer het oog gericht heeft op zulke beperkte doelen als Amiens, Boulogne, Calais of het kolenbekken van het nauw van Calais. Zijn eerezucht reikt hoger en is, we moeten het toegeven, die van een werkelijk veldheer. Hij streeft naar de vernietiging van de Engelse legers en hij hecht er weinig aan, of deze uitslag, welke afhankelijk is van de toevalligheden van de strijd en van de beslissingen, die deze toevalligheden nodig maken, verkregen wordt op zijn linkervleugel, in zijn centrum of op zijn rechtervleugel.

Uit dat oogpunt beschouwd is dan ook de operatie tegen Hazebroek wel iets meer dan, zoals Havas meende, een afleidingsonderneming op grote schaal, met het doel om de Engelse divisies in het noorden verder van het voornaamste slagveld te houden. Niet alleen werden de Engelse divisies vastgehouden en pas te Calais aangevoerde strijdkrachten in de maalstroom geworpen, maar ook de Fransen moesten ter redding opdagen. Alleen daardoor is de dreigende oprolling van het front Ieper-Nieuwpoort voorkomen en werden de Engelsen niet verder naar de muur teruggedrukt.

Of de Duitse legerleiding echter met de behaalde resultaten volkomen tevreden is? We geloven het niet: al is er reeds veel bereikt, zo zou toch zowel bij het noordelijk als bij het zuidelijk offensief een stap verder, van zeer grote waarde geweest zijn.

In het zuiden werd Amiens, in het noorden Hazebroek niet bereikt. Al is het oog van de Duitse opperbevelhebber niet op zulke beperkte doelen gericht, die doelen moeten toch zelfs overschreden worden wil er ooit van een vernietiging van het Engelse leger sprake zijn.

Zowel bij de operatie tegen Amiens, als bij die tegen Hazebroek is het object, dat de eerste grote stap moest afbakenen niet, of – voorzichtiger gezegd – nog niet bereikt. Beide operaties zijn echter voor voortzetting vatbaar, de vraag is slechts waar de Duitsers de hoofdstoot zullen hervatten. Voor hun tegenpartij een zeer netelige vraag, omdat de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat nog een nieuwe verrassing in een andere rayon hen wacht.

Bij een voortzetting van de operatie tegen Hazebroek zullen de Duitsers er naar moeten streven de zuidelijke flank meer te beveiligen. We hebben hier niet – zoals bij de operatie tegen Amiens, de verrassing van de bezetting van Montdidier – een gelijkwaardig feit gehad, zoals bv. de bezetting van Aire ten zuidwesten van Hazebroek had kunnen zijn. Integendeel de zuidelijke vleugel is achtergebleven. Béthune is nog niet in Duitse handen en de Engels-Franse strijdkrachten zijn nog niet over het La Bassée-kanaal geworpen, dat als het ware de aangewezen zuidelijke flankbeveiliging vormt voor een operatie tegen Hazebroek.

Voor een groot deel zal dat ook wel te wijten zijn aan de omstandigheid, dat in het noordelijk deel van het aanvalsterrein, leper een belangrijke aantrekkingspunt vormde. Een terugtocht der Engelsen in dit zoveel omstreden gebied, was zeker een teken van

het overwicht der Duitsers. Met enige trots vermeldde dan ook het Duitse legerbericht van 17 april: Op het met bloed gedrenkte slagveld van de slag in Vlaanderen van het voorjaar, heeft het leger van generaal Sixt von Arnim Passendale bezet en ook bij Beselare en Geluveld zijn linies vooruitgeschoven. De volgende dag volgden Poelkapelle, Langemark en Zonnebeke. Een terugtocht in de boog om Ieper heen was dus een feit geworden.

Die terugtocht was ontegenzeggelijk een indirect gevolg van de voortgang der Duitsers bij Bailleul en de rechtstreekse druk van het leger van von Arnim zal die terugtocht slechts enigszins hebben bespoedigd. Bereiken de van Armentières vooruit gedrongen Duitsers de lijn Poperinge-Hazebroek, dan zou Ieper niet behouden kunnen blijven.

Volgens het Berner Tageblatt erkent de *Matin* de meerderheid van Hindenburg's wijze van oorlogvoeren. Hindenburg manoeuvreert en overal waar hij slag levert, verzekert hij zich van een numerieke meerderheid. Waar de Duitse legerleiding thans het initiatief aan haar kant heeft en door de zware bedreiging van een belangrijk spoorwegknooppunt als Amiens de verplaatsing van de Franse reserves hoogst moeilijk is, bevindt de thans eindelijk als opperbevelhebber erkende generaal Foch zich in een zeer moeilijke toestand. Twee gevaarlijke deuken in het front eisen de uiterste krachtsinspanning om een definitieve breuk te voorkomen. De vraag is of er nog voldoende krachten beschikbaar zullen zijn, als een nieuwe mokerslag volgt.

De oorlogsberichtgever van de *Berliner Zeitung* betoogt dat de aanhoudende Duitse druk ten zuiden van Ieper de Engelsen, die al hun beschikbaar troepenmateriaal daar dringend nodig hebben, tot een aanzienlijke frontinkorting ten oosten van Ieper heeft gedwongen. Ze hebben de dinsdagmiddag begonnen beweging

voortgezet, waarbij ze op het terrein van de slag in Vlaanderen van het vorig jaar, een zeer omvangrijk gebied aan de onmiddellijk ter achtervolging optrekkende Duitse troepen hebben afgestaan. Hetgeen ze in de zomermaanden van 1917 in langdurige, bloedige gevechten hadden heroverd moesten zij grotendeels in twee weken weer prijsgeven. In het gebied van Wijtschate zijn bij een tegenaanval terug nieuwe Franse troepen opgedoken, die tot steun der wijkende Engelsen hier in de strijd waren geworpen.

Onze correspondent te Havre seint: naar aanleiding van het schitterend succes, dat Belgische troepen de 17^e april tussen Kippe en Langemark hebben gehad, heeft generaal Plumer het volgende telegram tot het hoofd van de generale staf van het Belgische leger gericht: wil onze hartelijke gelukwensen aanvaarden met het schitterend succes, hetwelk uw troepen hebben bevochten. Het Britse leger is zeer dankbaar voor de steun, door het Belgische leger verleend, waarmee het sedert zolang reeds in nauwe samenwerking arbeidt.

In De Toorts schrijft Van Es, naar aanleiding van het jongste offensief van de Duitsers in noordwest Frankrijk, onder het opschrift "Het noodlot" een artikel, dat aldus begint:

Het jongste Duitse offensief, de slag bij Armentières, treft allen diep, die nog weten dat achter Armentières naar de zee een lachende landstreek ligt, bewoond door Duitsers: de Franse Nederlanders. In de vierhoek tussen de Leie in het oosten, de Aa in het zuiden, de Noordzee in het Westen en de Belgische grens in het noorden hebben de Frans-Vlamingen sinds drie en een halve eeuw, ondanks alle Franse onderdrukking hun eigen taal bewaard, die volgens van Ginneken behoort tot het Hollands-Frankische dialect (evenals het grootste deel van Belgisch-Vlaanderen links van de Schelde en Hollands Vlaanderen met Zeeland en de provincies Holland en

Utrecht). De Duitsers zijn de Leie overschreden en hebben Steenwerk, het bos van Iepen (Nieppes), Merghem (Merville), Stegers (Estaires), Belle (Bailleul) gebombardeerd en Hazebroek is het eerstvolgende einddoel.

Tot dusver was, behalve enige bommen op Cassel en Hazebroek en enige beschietingen van Duinkerken, de bevolking niet verontrust.

Evenals zoveel onderdrukte volkeren delen zij in het lot van de staat, waartoe ze behoren, zonder invloed te kunnen uitoefenen op oorlog of vrede. Zo weinig waren ze met Frankrijk verzoend, dat nog in 1870 de lotelingen uit Frans-Vlaanderen aan het muiten sloegen, omdat ze niet tegen de stamverwante Duitsers wilden strijden aan de zijde der gehate Fransen.

Toch hoeft er niet aan getwijfeld te worden of ditmaal hebben zij onder de indruk van de aanval op België met overtuiging hun soldatenplicht vervuld.

Het noodlot treft de Dietse stad wel diep. Afrika heeft moeten zwichten voor Brits geweld, Vlaanderen na jarenlange onderdrukking in 1914 de rampen van de oorlog moeten ondergaan en de schoonste stadjes als Ieper en Veurne moeten zien vernielen tot puin. Thans gaat Frans-Vlaanderen eraan.

Scheen het tot dusver alsof alle ongeluk ook zijn goede zijde had, heeft niet de oorlog de leuze van de zelfbeschikkingsrecht der volkeren op de voorgrond geplaatst, heeft niet in Afrika het Dietse nationalisme de gelegenheid gevonden zich met kracht te ontplooiën, kon niet het voortschrijdend activisme in België de hoop doen koesteren, dat een vrij herrezen Vlaanderen uit deze brand zou geboren worden? Zou ook niet voor Frans-Vlaanderen mogelijk worden een betere behandeling in Frankrijk? Thans dreigt vernieling

en dood al wat Vlaams tussen de Leie en de zee is. Belle, Hazebroek, Steenvoorde, Cassel, Winoxbergen, Wormhout, Hindschote en lieflijke dorpjes als Ekelsbeke en Zerkel, gaan de ondergang tegemoet.

Er is geen aardse macht, die vergoeden kan, dat bij voortdringen der Duitsers al wat mooi en schoon is daar vernield wordt. De rede ziet geen uitweg en geen haat. Met even grote nauwkeurigheid schieten de Belgen en Fransen hun eigen stadjes en dorpjes plat achter de Duitse linies, net zoals deze het doen met hun eigen plaatsen in de Elzas, voor zover die door Frankrijk bezet zijn. Bombarderen de Engelsen niet Oostende en Zeebrugge en gooien zij geen bommen op Gent, Brugge en Antwerpen? Wijzelf hebben het in Zierikzee, Sas van Gent en elders kunnen ervaren wat het is door Engelsen voor Vlaamse dorpen en steden te worden gehouden. Maar het hart kan niet zwijgen.

Frans-Vlaanderen is volkomen onschuldig aan de voorgeschiedenis van de oorlog. Als het offensief doorgaat zal van Frans-Vlaanderen geen steen op de andere blijven. De burgerlijke bevolking zal of intijds weggevoerd moeten worden of raakt in de algemene debacle bij een terugtocht der Engelsen geheel onder de voet als slachtoffer van de hoge politiek die het aan Frankrijk's lot heeft vastgeketend in het algemeen, en van de hoge krijgsmanskunst in het bijzonder, die juist Frans-Vlaanderen uitkoos als mikpunt voor de grote stoot.

Van Es betoogt dan verder, "dat de tijd rijp is om aan alle betrokken regeringen te vragen om het noodlot af te wenden van een bevolking, die niets misdaan heeft." Om Frans-Vlaanderen te redden zou hij slechts één voorstel weten: "dat er ten noorden van Amiens een wapenstilstand intreedt". Maar de schrijver beseft, dat dit middel niet toegepast zal worden en hij zegt tenslotte:

En zo het waanzin is en geen mensenkracht het noodlot keren kan, laat ons dan tenminste in Holland en Belgisch Vlaanderen en Afrika allen beseffen wat daar gebeuren gaat. Laat ons Frans-Vlaanderens ondergang bijwonen als de opperste tragedie van de Dietse stam. Laat ons aan het werk gaan om te trachten na de vrede zo spoedig mogelijk hulp te bieden; laat ons alles doen wat mogelijk is om het lot van onze stambroeders te verzachten. Laat ons hen indachtig zijn in dit uur, dat dood en verderf zich over hen uitbreidt. Laat ons vooral niet, door zwijgen, de indruk wekken, alsof wij onberoerd zijn door de gebeurtenissen en alles goedkeuren. Ons medelijden weze uiting van een diep gevoel, dat allen, hoe ze ook staan tegenover het wereldgebeuren, verenigt in de gedachte dat dodelijk onrecht geschiedt aan een klein, dapper volk, dat schuldloos reeds eeuwen onrecht verdroeg.

Nederlandse Gist- en Spiritusfabriek.

Omtrent de resultaten der Belgische bedrijven valt weinig te zeggen, aangezien de berichten reeds geruime tijd buitengewoon schaars zijn geworden. De hoofdzaak is echter dat de fabriek te Brugge nog steeds werkt, zij het ook op een zeer verminderde schaal.

Bij een bezoek te Brugge in augustus van het vorige jaar, waartoe een lid van de directie vergunning had gekregen, bleek, dat de directie daar ter plaatse al het mogelijke doet om door levensmiddelendistributie, duurtebijslag, enz. in de behoeften van het personeel te voorzien, terwijl verder aan een groot aantal gezinnen een onderkomen is verschaft in het mouterijgebouw.

Een zeer ernstige mededeling bereikte de directie dezer dagen en wel deze, dat eindelijk is gebeurd wat reeds in vorige jaarverslagen werd gevreesd: vliegerbommen hebben de fabrieksgebouwen te Brugge getroffen. Hoewel nauwkeurige berichten nog niet zijn ontvangen,

schijnen toch in hoofdzaak de kantoorgebouwen geraakt te zijn, althans geen vitale delen van de fabriek, zoals blijkt uit het feit, dat de productie onverminderd wordt voortgezet. Gelukkigerwijze zijn geen slachtoffers te betreuen.

Wat de toekomst betreft, meent de directie met vrij grote zekerheid te mogen aannemen, dat de fabriek te Delft ook in het jaar 1918 in bedrijf zal blijven, omdat de gist praktisch gesproken een onontbeerlijke grondstof bij de broodbereiding is. Wel, aldus het verslag, hebben in de laatste tijd allerlei berichten de ronde gedaan over broodbereiding zonder gist, maar hierover moet men zich geen zorgen maken. Dat brood met behulp van zuurdeeg, ofwel met uit suiker, mout enz. verkregen gistende vloeistoffen kan bereid worden, is sinds overoude tijden bekend. De bezwaren aan deze methoden verbonden, zijn echter zo groot, dat men daartoe niet dan in uiterste nood zal overgaan.

Het beste bewijs hiervoor is wel te vinden in het feit, dat men in België bij gistgebrek soms tot 20 frank voor één kilo gist besteedde, welke in normale tijden een frank kostte. Het Duitse bestuur heeft dan ook de voorhanden zijnde gerst in de eerste plaats voor de gistfabricatie bestemd!

Belgische dividenden.

Het Crédit général Liegeois zal terug geen dividend uitkeren. De nettowinst wordt bestemd voor afschrijving op de financiële deelnemingen in Rusland.

De Banque de Commerce, te Antwerpen, zal een dividend over het afgelopen boekjaar uitkeren van 4 % en de Banque du Crédit commercial een van 5%.

Het Belgische gedenkteken te Amersfoort II.

Op een afstand van ongeveer 60 meter, voor deze hoofdobbouw, op de helling van de heuvel, staat het tweede gedeelte van het gedenkteken. Het is een lange, tweemanshoge muur, met twee vooruitspringende vleugels. Aan de voet van de muur, bloembakken, terwijl aan beide zijden van een 15 meter lang basreliëf, architecturale motieven met plaatsen voor vaste planten aan het geheel weer zijn eigen ritme geven.

Het beeldhouwwerk is hier van de Nederlander Hildo Krop. Hij heeft onderwerpen van droeviger aard behandeld dan die van het verheven gedeelte – iets waar men de symboliek onmiddellijk van voelt. Het grote middelste bas-reliëf is van verhalende aard. Het stelt in zijn geheel de vlucht naar Holland voor. Men ziet rechts de verschrikkingen van de oorlog voor de burgerbevolking. Vrouwen vallen, door granaatscherven getroffen. Anderen vluchten naar links, door dolzinnige schrik opgezweept, tot ze, in het midden van het paneel, neerzinken, door angst en uitputting neergemokerd, het stervende kind in de armen. Doch links wordt een klok geluid, en haar golven bereiken de vluchtende vrouwen, en doen bij hen de hoop herleven. Het is een klok uit Nederland. En kijk, ze beuren zich weer op, gaan verder voort, geleidelijk gesterkt door de nadering van de kloktönen, tot ze de Nederlandse hulp eindelijk ondervinden, verzinnebeeld door twee mannen, van wie de ene brood, de andere boeken biedt: geestelijke en stoffelijke steun.

De reliëfs op beide vleugels stellen voor: rechts, de oorlog, links, de interneringstijd.

Het werk van Krop bezit op treffende wijze de beide hoedanigheden welke men er van mocht eisen: het geeft de volle tragiek van het onderwerp weer, zonder in gevoeligheid of in overdrijving te vervallen, en in zijn vaste uitvoering brengt het tevens de stilering, de zin voor monumentaliteit, die het verwant maken aan het hele

verband waarin het staat, het er op zijn plaats doen zijn. Het is stevig en nerveus werk, met zekerheid gecomponeerd, en kranig uitgevoerd. Het mag naast het beste staan, dat reeds op het gebied der monumentale decoratie is voortgebracht.

De verdeling van het gedenkteken in twee verwijderde delen vindt hierin zijn rechtvaardiging, dat het benedengedeelte bestemd is om de voorgevel te worden van het later op die plaats op te bouwen interneringsmuseum. Voorlopig zullen de twee gedeelten verbonden worden door wegen, afgezet door hoge massieve geschoren hagen, brokken bouwkunde met planten, waarin het monumentale motief der gebouwde delen zich voort zal uitleven.

Het bredere lage gedeelte vormt door zijn afmetingen een tegenstelling met de hoge vlucht der torens, die overeind op de top van de heuvel staan. De uitwerking van die tegenstelling had echter nog expressiever kunnen zijn, indien niet, maar ik hoorde, gewerkt was volgens een onjuiste doorsnede van het gekozen terrein. De aanschouwing uit de verte geeft niet datgene, dat bij de plannen zo bekoorlijk was, de superpositie in de ruimte, van de beide gedeelten, waarvan de verhouding tot elkaar zulks juist zou doen wensen. Voor wie thans op een afstand staat, verbergt het lagere gedeelte de hele onderhelft van de hoge opbouw, hetgeen het juiste verband tussen beide breekt.

Hiermee is de beschrijving ten einde. Men zou ze natuurlijk veel verder kunnen drijven; het beeldhouwwerk verdient nauwkeuriger ontleding, terwijl verscheidene details nog de aandacht trekken, waarin de bouwmeester blijken geeft van een fantasie, die hem juist daar waar nodig is, ten dienste staat. Doch zou dit alles het beeld van het geheel, de hoofddruk duidelijker maken?

En daar toch komt het op aan. Wat gezegd moest worden is, dat hier, met de vrijheid die iedere wedergeboorte in het kunstleven eigen is, een bouwkunst zich uit die, wars van conventionele, uitdrukingsloze vormen, haar rechtvaardigheid vindt in de omgeving, in het gebruikte materiaal, in het hedendaagse streven van iedere kunstrichting, van de hele maatschappij in al haar denkbeelden; een bouwkunst die de traditie der schoonheid terug opneemt daar waar deze op voortzetting wachtte. Een Belg in ballingschap, een van die, in België voor de oorlog enigszins gevreesde, meestal miskende bouwers, heeft op de Amersfoortse heide een gebouw gezet, dat het land van Berlage siert; dat nog eens onmisbaar de verwantschap aantoonst tussen het streven van de Hollandse, van de Vlaamse en van de Deense modernisten, en hun aller superioriteit boven het minder geestelijke werk van de Duitse moderne richting nogmaals in het licht stelt.

Want, zoals het te Amersfoort opnieuw te zien is: niet uit baldadigheid wordt er met een sleur van jaren gebroken, integendeel, iets staat reeds in de plaats van het verworpene, iets uit hogere drang geboren, een uiting van eenvoud, van klaarheid, van vergeestelijking. Wie als Hoste te Amersfoort bouwt, is niets dan het gehoorzame werktuig van een opkomende orde, zou ik graag zeggen; de hand van een algemene wil, van een jonge drang. Het gist, het broedt, het kookt en kraakt alom. De wereld huilt in barensweeën. De strijd woedt tussen oud en nieuw, en het ene doet het andere. De dag van vernieuwing is aangebroken, de dag die niet sinds gisteren en door één enkeling, als in een droom verlangd wordt, doch welke de vervulling is van een lange evolutie der begrippen, het gevolg van een reeds lang uitgesproken vonnis.